

INNOVATIVE WORLD
Ilmiy tadqiqotlar markazi

YANGI RENESSANS

RESPUBLIKA ILMIY JURNALI

2025

+998335668868

www.innoworld.net

Google Scholar

2025

YANGI RENESSANS

RESPUBLIKA ILMIY JURNALI

2-JILD 4-SON

YANGI RENESSANS

**RESPUBLIKA ILMIY JURNALI
TO'PLAMI**

**2 - JILD, 4 - SON
2025**

Google Scholar

doi® digital object
identifier

zenodo

ADVANCED SCIENCES INDEX

ADVANCED SCIENCE INDEX

OpenAIRE

Academic
Resource
Index
ResearchBib

www.innoworld.net

O'ZBEKISTON-2025

NORMATIV-HUQUQIY HUJJATLARNING MAZMUN-MOHİYATI.

Otayev O'tkirbek Matyoqubovich

podpolkovnik , O'zbekiston Respublikasi IIV Malaka oshirish instituti Kasbiy tayyorgarlik fakulteti Maxsus fanlar sikli katta o'qituvchisi, dotsent

Annotasiya: Mazkur maqolada normativ-huquqiy hujjatlarni qabul qilish huquqiga ega bo'lgan organlar va mansabdor shaxslar, normativ-huquqiy hujjatlarning turlari, normativ-huquqiy hujjatlar loyihalarini rejalashtirish, tashabbus qilish va tayyorlash, qabul qilish, ijrosini ta'minlash va amal qilishini tugatish shartlarini ayrim jihatlarining tavsiflari ochib berilgan.

Tayanch so'zlar: Konstitutsiya, Oliy Majlis, Qonun, Prezident, Farmon, Vazirlar Mahkamasi, Qaror, Buyruq, Normativ-huquqiy hujjatlar.

Abstract: This article describes the bodies and officials entitled to adopt regulatory legal acts, types of regulatory legal acts, and some aspects of planning, initiating and preparing draft regulatory legal acts, adopting, ensuring their implementation, and terminating their validity.

Keywords: Constitution, Oliy Majlis, Law, President, Decree, Cabinet of Ministers, Resolution, Order, Regulatory legal acts

"Normativ-huquqiy hujjatlar to'g'risida"gi qonun, rasmiy e'lon qilingan kun 2021-yil 20-apreldan e'tiboran kuchga kirgan. Mazkur qonunning tuzilishi - 8 bob, 60 modda, 1 ilovadan iborat. Ushbu qonunning maqsadi - normativ-huquqiy hujjatlar tushunchasini, turlarini, ushbu hujjatlarning o'zaro yuridik kuchi va nisbatini belgilashdan, shuningdek ularni rejalashtirish, tashabbus qilish, tayyorlash, ekspertizadan o'tkazish, kelishish, qabul qilish, e'lon qilish, ularning ijrosini tashkil etishni ta'minlash sohasidagi munosabatlarni tartibga solishdan iborat.

Normativ-huquqiy hujjat - qonunchilikka muvofiq qabul qilingan, umummajburiy davlat ko'rsatmalari sifatida huquqiy normalarni belgilashga, o'zgartirishga yoki bekor qilishga qaratilgan rasmiy hujjatdir.

Quyidagilar normativ-huquqiy hujjatlar qabul qilish huquqiga ega bo'lgan organlar va mansabdor shaxslar hisoblanadi.

- O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisining palatalari;
- O'zbekiston Respublikasining Prezidenti;
- O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi;
- vazirliklar va idoralar;
- mahalliy davlat hokimiyati organlari.

Bundan tashqari fuqarolar ham belgilangan tartibda o'tkaziladigan referendum yo'li bilan normativ-huquqiy hujjatlar qabul qilishi mumkin.

Mazkur Qonunning asosiy prinsiplari quyidagilardan iborat.

- konstitutsiyaviylik;
- qonuniylik;
- jismoniy va yuridik shaxslarning huquqlari hamda qonuniy manfaatlarini, jamiyat va davlat manfaatlarini himoya qilish hamda ularning ustuvorligi;
- oshkoralik;
- ilmiylik;
- ijtimoiy munosabatlarni huquqiy jihatdan tartibga solishning tizimlilik va kompleksligi;
- ijtimoiy munosabatlarni huquqiy jihatdan tartibga solishning barqarorligi.

Normativ-huquqiy hujjatlarning turlari quyidagilardan iborat:

- O'zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi;
- O'zbekiston Respublikasining qonunlari;
- O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi palatalarining qarorlari;
- O'zbekiston Respublikasi Prezidentining farmonlari va qarorlari;
- O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining qarorlari;
- vazirliklar va idoralarning buyruqlari hamda qarorlari;
- mahalliy davlat hokimiyati organlarining qarorlari.

Yuqorida ko'rsatilgan barcha normativ-huquqiy hujjatlar qonunchilik hujjatlari bo'lib, ular O'zbekiston Respublikasining qonunchiligini tashkil etadi. Bunda, O'zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi va qonunlari, Oliy Majlis palatalarining qarorlari qonun hujjatlari deb, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining farmonlari va qarorlari, Vazirlar Mahkamasining qarorlari, vazirliklar va idoralarning buyruqlari hamda qarorlari, mahalliy davlat hokimiyati organlarining qarorlari qonunosti hujjatlari deb hisoblanadi.

O'zbekiston Respublikasida Konstitutsiya va qonunlarning so'zsiz ustuvorligi tan olinadi. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi - mamlakatning butun hududida oliy yuridik kuchga ega, to'g'ridan-to'g'ri amal qiladi va yagona huquqiy makonning asosini tashkil etadi. Qonunlar va boshqa normativ-huquqiy hujjatlar Konstitutsiya asosida va uni ijro etish uchun qabul qilinadi hamda uning normalari va prinsiplariga zid bo'lishi mumkin emas.

O'zbekiston Respublikasining qonunlari - eng muhim va barqaror ijtimoiy munosabatlarni tartibga soladi hamda Oliy Majlis tomonidan yoki referendum o'tkazish yo'li bilan qabul qilinadi. Qonunlarimiz, konstitutsiyaviy qonunlar tarzida ham qabul qilinishi mumkin ya'ni Konstitutsiyaga o'zgartish va qo'shimchalar kiritilishini nazarda tutuvchi qonunlar, konstitutsiyaviy qonunlar tarzida qabul qilinadi. Bundan tashqari, O'zbekiston Respublikasining qonunlari huquqiy prinsiplar va normalarni mustahkamlovchi, birlashtiruvchi, tizimlashtiruvchi, shuningdek ijtimoiy

munosabatlarni eng muhim sohasining huquqiy jihatdan kompleks tartibga solinishini ta'minlovchi kodekslar tarzida ham qabul qilinadi.

Oliy Majlis palatalari - Konstitutsiya va qonunlar asosida ularni ijro etish uchun qarorlar tarzida normativ-huquqiy hujjatlar qabul qiladi.

Qonunlar darajasida tartibga solinishi lozim bo'lgan masalalar bo'yicha normalar, qonunosti hujjatlarida belgilanishiga yo'l qo'yilmaydi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti - Konstitutsiya va qonunlar asosida ularni ijro etish uchun farmonlar va qarorlar tarzida normativ-huquqiy hujjatlar qabul qiladi.

Vazirlar Mahkamasi - Konstitutsiya va qonunlar, Oliy Majlis palatalarining qarorlari, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining farmonlari va qarorlari asosida, ularni ijro etish uchun qarorlar tarzida normativ-huquqiy hujjatlar qabul qiladi.

Vazirliklar va idoralar - agar ularga qonun hujjatlari, Prezidentimizning farmonlari va qarorlari, Vazirlar Mahkamasining qarorlari bilan tegishli normativ-huquqiy hujjatlarni qabul qilish yoki ijtimoiy munosabatlarni huquqiy jihatdan tartibga solish bo'yicha vakolatlar berilgan bo'lsa, o'z vakolatlari doirasida buyruqlar va qarorlar tarzidagi normativ-huquqiy hujjatlar qabul qiladi.

Buyruqlar - vazirlik va idora nomidan, yakka tartibda rahbarlar tomonidan amalga oshiriladigan qaror qabul qilinishidir.

Qarorlar - idoralar nomidan qaror qabul qilish, kollegial organlari tomonidan amalga oshiriladi.

Vazirliklar va idoralarning buyruqlari hamda qarorlari boshqa vazirliklar yoki idoralar bilan kelishilgan holda, shuningdek, qo'shma qarorlar tarzida ham qabul qilinishi mumkin. Vazirliklar va idoralarning tarkibiy bo'linmalari hamda hududiy organlari normativ-huquqiy hujjatlar qabul qilishga haqli emas.

Mahalliy davlat hokimiyati organlarining qarorlari - Konstitutsiya va qonunlar, Oliy Majlis palatalarining qarorlari, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining farmonlari, qarorlari va farmoyishlari, Vazirlar Mahkamasining qarorlari va farmoyishlari, shuningdek mahalliy davlat hokimiyati yuqori turuvchi organlarining qarorlari asosida hamda ularni ijro etish uchun qabul qilinadi.

Bunda, xalq deputatlari viloyat, tuman va shahar Kengashlari, shuningdek, viloyat, tuman va shahar hokimlari o'z vakolatlari doirasida qarorlar tarzida normativ-huquqiy hujjatlar qabul qiladi.

Normativ-huquqiy hujjatlar bilan ushbu hujjatlarning tarkibiy qismi bo'lgan nizomlar, qoidalar, yo'riqnomalar, reglamentlar, strategiyalar,

konsepsiyalar, doktrinalar, dasturlar ("yo'l xaritalari") va boshqa hujjatlar tasdiqlanishi mumkin.

Nizom - davlat organlari va tashkilotlarning, ular tarkibiy bo'linmalarining maqomini, asosiy vazifalarini, funksiyalarini, huquq va majburiyatlarini, faoliyatini tashkil etish tartibini, shuningdek u yoki bu sohadagi ijtimoiy munosabatlarni tartibga solish tartibini belgilaydi.

Qoidalar - biror-bir faoliyatni amalga oshirishga doir talablarni belgilaydi.

Yo'riqnoma - normativ-huquqiy hujjatlarni qo'llashning aniqlashtiruvchi jihatlarini belgilaydi.

Reglament - davlat organlari va tashkilotlarning ish tartibini, shuningdek davlat organlari va tashkilotlar tomonidan ma'muriy tartib-taomillarni amalga oshirish tartibini belgilaydi.

Strategiya - mamlakat yoki muhim tarmoqlarni o'rta va uzoq muddatli istiqbolda rivojlantirishning eng asosiy yo'nalishlarini belgilaydi.

Konsepsiya - u yoki bu sohadagi davlat siyosatining eng muhim ustuvorliklarini, maqsadlarini, asosiy yo'nalishlarini, vazifalarini va amalga oshirilish mexanizmlarini belgilaydi.

Doktrina - Respublikamizning u yoki bu sohadagi milliy manfaatlarini ta'minlash maqsadlari, vazifalari, prinsiplari va asosiy yo'nalishlarini belgilaydi.

Dastur ("Yo'l xaritasi") - u yoki bu sohadagi davlat siyosatining maqsadlariga erishilishini ta'minlaydigan tadbirlar (vazifalar, amalga oshirish muddatlari, moliyalashtirish manbalari va mas'ul ijrochilar bo'yicha o'zaro bog'liq bo'lgan tadbirlar) va mexanizmlar tizimini belgilaydi.

Turli normativ-huquqiy hujjatlarning yuridik kuchi bo'yicha o'zaro nisbati Konstitutsiyaga, uni qabul qilgan organlarning vakolati va maqomiga, ushbu hujjatlarning turlariga va qabul qilingan sanasiga muvofiq belgilanadi.

Inson bilan davlat organlarining o'zaro munosabatlarida yuzaga keladigan qonunchilikdagi barcha ziddiyatlar va noaniqliklar inson foydasiga talqin etiladi.

Normativ-huquqiy hujjatlar qabul qilish huquqiga ega bo'lgan organlar ushbu hujjatlar loyihalarini tayyorlashning joriy (yarim yillik va yillik) hamda istiqbolga (bir yildan ortiq muddatga) mo'ljallangan rejalarini (dasturlarini) ishlab chiqishi va tasdiqlashi mumkin. Rejalar (dasturlar) majburiy tartibda tegishli organlarning rasmiy veb-saytlarida e'lon qilinadi.

Normativ-huquqiy hujjatlar loyihalarini tayyorlash rejalarida (dasturlarida) quyidagilar ko'rsatiladi:

- normativ-huquqiy hujjatlar loyihalarining nomi;

- ijtimoiy munosabatlarning u yoki bu sohasini huquqiy jihatdan tartibga solish holatining tavsifi;
- huquqiy jihatdan tartibga solishni talab qiladigan muammolarning tavsifi, ularning kelib chiqish sabablari va sharoitlarining tahlili;
- huquqiy jihatdan tartibga solishni talab qiladigan muammolarning kelib chiqish sabablari va sharoitlarini bartaraf etishga qaratilgan normativ-huquqiy hujjatlar loyihalarini qabul qilish zarurligining asosi;
- moliyaviy-iqtisodiy hisob-kitoblar — moddiy xarajatlar talab qilinadigan normativ-huquqiy hujjatlar loyihalarini uchun;
- normativ-huquqiy hujjatlarning turlari;
- normativ-huquqiy hujjatlar loyihalarini tayyorlash muddatlari;
- normativ-huquqiy hujjatlar loyihalarini tayyorlash uchun mas'ul bo'lgan davlat organlari va tashkilotlar;
- normativ-huquqiy hujjatlar qabul qilingan taqdirda, kutilayotgan natijalar, shu jumladan tartibga solish ta'sirini baholash o'tkazilgan hollarda uning natijalari.

Normativ-huquqiy hujjatlar loyihalarini tayyorlashni tashabbus qilish.

O'zbekiston Respublikasining qonun hujjatlari, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining farmonlari va qarorlari, Vazirlar Mahkamasining qarorlari loyihalarini tayyorlashni tashabbus qilishga faqat, basharti davlat organlarida ko'tarilayotgan masalalarni yoki muammolarni qonunchilikda nazarda tutilgan mexanizmlar va ma'muriy tartib-taomillar orqali hal etish vakolatlari mavjud bo'lmasa, yo'l qo'yiladi. Jismoniy va yuridik shaxslar davlat organlariga normativ-huquqiy hujjatlar loyihalarini tayyorlash to'g'risida takliflar kiritishga haqli.

Normativ-huquqiy hujjat loyihasini tayyorlash quyidagi bosqichlardan iborat:

- taklifni ko'rib chiqish va loyihani tayyorlash haqida qaror qabul qilish;
- tashkiliy-texnikaviy va moliyaviy jihatdan ta'minlash;
- zarur bo'lgan materiallarni va axborotni to'plash;
- tartibga solish ta'sirini baholashdan o'tkazish;
- imtiyozlarni belgilashning hamda davlat budjeti va maqsadli jamg'armalaridan mablag'lar ajratishning maqsadga muvofiqligini asoslash;
- normativ-huquqiy hujjat loyihasining matnini tayyorlash;
- huquqiy va boshqa zarur ekspertizani o'tkazish;
- normativ-huquqiy hujjat loyihasiga doir tushuntirish xatini loyihaning konsepsiyasini bayon etgan holda tayyorlash.

Normativ-huquqiy hujjat loyihasi davlat tilida tayyorlanadi. Zarur bo'lganda, u boshqa tilga tarjima qilinishi mumkin.

Normativ-huquqiy hujjat loyihasini ishlab chiquvchi tomonidan tayyorlash hamda tegishincha Oliy Majlisning Qonunchilik palatasiga, Prezident Administratsiyasiga va Vazirlar Mahkamasiga kiritish muddati, agar O'zbekiston Respublikasi Prezidentining hujjatlarida, Oliy Majlis palatalarining qarorlari va Vazirlar Mahkamasining hujjatlarida boshqa muddat belgilanmagan bo'lsa, ikki oydan kam etib belgilanishi mumkin emas.

Normativ-huquqiy hujjat loyihasini tayyorlash uchun ishlab chiquvchi tomonidan ishchi guruh (komissiya) tashkil etilishi mumkin. Zarur bo'lganda, normativ-huquqiy hujjat loyihasini tayyorlashni davlat organlariga, ilmiy va boshqa tashkilotlarga, ayrim fuqarolarga belgilangan tartibda, o'z vakolatlari doirasida topshirishga yoki ularga shartnoma asosida buyurtma berishga haqlidir.

Vazirliklar va idoralarning, shuningdek mahalliy davlat hokimiyati organlarining normativ-huquqiy hujjatlar loyihalarini tayyorlashga doir ishlarini muvofiqlashtirish Adliya vazirligi tomonidan amalga oshiriladi.

Normativ-huquqiy hujjat loyihasini tayyorlashda qonunchilikning holatini, qo'llanilish amaliyotini, jamoatchilik fikrini va xalqaro tajribani o'rganish zarur hisoblanadi. Jamoatchilik muhokamasi portalida normativ-huquqiy hujjat loyihasi joylashtirilgan kundan e'tiboran o'n besh kundan kam bo'lmasligi kerak. Normativ-huquqiy hujjatlar loyihalarining mutaxassislar muhokamasi tegishli ilmiy-tadqiqot muassasalarining, tarmoqlarning vakillari ishtirokida o'tkaziladi.

Normativ-huquqiy hujjat loyihasi huquqiy va korrupsiyaga qarshi ekspertizalardan o'tkazilishi shart. Normativ-huquqiy hujjat, iqtisodiy, moliyaviy, ilmiy, lingvistik, ekologik ekspertizadan, shuningdek boshqa turdagi ekspertizalardan ham o'tkazilishi mumkin. Ekspertlarning normativ-huquqiy hujjat loyihasi bo'yicha xulosalari tavsiya xususiyatiga ega bo'lib, ular ishlab chiquvchi yoki normativ-huquqiy hujjat qabul qilish huquqiga ega bo'lgan organ tomonidan ko'rib chiqilishi lozim. Xulosaning inobatga olinmagan bandlari yuzasidan tegishli tushuntirishlar berilgan holda ma'lumotnoma tayyorlanadi.

Normativ-huquqiy hujjatlar loyihalarining huquqiy ekspertizasi ishlab chiquvchining yuridik xizmati, shuningdek Adliya vazirligi, uning hududiy bo'linmalari va boshqa tashkilotlar tomonidan qonunchilikka muvofiq o'tkaziladi. Adliya vazirligi normativ-huquqiy hujjatlar loyihalarining huquqiy ekspertizasini ular manfaatdor tashkilotlar bilan kelishilganidan va boshqa turdagi ekspertizalar amalga oshirilganidan so'ng o'tkazadi.

Adliya vazirligi tomonidan qonun loyihalarining huquqiy ekspertizasini amalga oshirish jarayoni o'n kun ichida baholanishi shart.

Vazirliklar va idoralar normativ-huquqiy hujjatlarining huquqiy ekspertizasi Adliya vazirligi tomonidan, mahalliy davlat hokimiyati organlari qarorlari loyihalarining huquqiy ekspertizasi Adliya vazirligining tegishli hududiy bo'linmalari tomonidan o'ttiz kun ichida amalga oshiriladi.

Agar normativ-huquqiy hujjatlar qo'shimcha o'rganishni talab qilsa, qonunlar, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining farmonlari va qarorlari, shuningdek Vazirlar Mahkamasining qarorlari loyihalarini ko'rib chiqish muddati besh kungacha, vazirliklar va idoralarning normativ-huquqiy hujjatlarini ko'rib chiqish muddati esa o'n besh kungacha uzaytirilishi mumkin.

O'zbekiston Respublikasi Adliya vazirligining hududiy bo'linmalari tomonidan:

xalq deputatlari viloyat, tuman, (shahar) Kengashi qarorlari loyihalarining huquqiy ekspertizasi — ikki ish kuni ichida;

viloyat, tuman, (shahar) hokimi qarorlari loyihalari huquqiy ekspertizasi — besh ish kuni ichida o'tkaziladi. Huquqiy ekspertiza yakunlariga ko'ra Adliya vazirligi tomonidan xulosa taqdim etiladi.

Normativ-huquqiy hujjatlar loyihalari normativ-huquqiy hujjatlar qabul qilish huquqiga ega bo'lgan organga kiritilguniga qadar:

- manfaatdor davlat organlari va tashkilotlar bilan;

- qonunchilikda nazarda tutilgan hollarda boshqa davlat organlari va tashkilotlar bilan majburiy tartibda kelishiladi. Kelishish uchun yuborilgan normativ-huquqiy hujjatlar loyihalariga manfaatdor davlat organlari va tashkilotlarning birinchi rahbarlari (birinchi o'rinbosarlari) tomonidan:

- qonun hujjatlari loyihalariga — yetti ish kuni ichida, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining farmonlari va qarorlari, Vazirlar Mahkamasining qarorlari loyihalariga — uch ish kuni ichida, vazirliklar va idoralarning normativ-huquqiy hujjatlari loyihalariga — besh ish kuni ichida, mahalliy davlat hokimiyati organlarining qarorlari loyihalariga — uch ish kuni ichida viza qo'yilishi, maxsus axborot tizimi orqali elektron shaklda amalga oshiriladi.

Tayyorlangan normativ-huquqiy hujjat loyihasi uni qabul qilish huquqiga ega bo'lgan organga davlat tilida (zarur hollarda boshqa tillardagi tarjimasi bilan) Adliya vazirligining huquqiy ekspertiza yakunlari bo'yicha xulosasi va tushuntirish xati, normativ-huquqiy hujjat loyihasining tartibga solish ta'sirini baholash bo'yicha xulosasi (hisoboti), moliyaviy-iqtisodiy hisob-kitoblar, statistika ma'lumotlari va uni asoslash uchun boshqa ma'lumotlarni, shuningdek, targ'ib qilishga doir tadbirlar rejasini ilova qiladi. Xalqaro hujjatlarning va xorijiy mamlakatlar qonunchiligining, O'zbekiston Respublikasi qonunchiligining tegishli qoidalarini, tegishli xalqaro tajribani

O'zbekiston Respublikasi sharoitlarida qo'llash maqbulligi to'g'risidagi asosli takliflarni ketma-ketlik tartibida ko'rsatgan holda tahliliy qiyosiy jadvalni tayyorlashi shart. Xalqaro hujjatlar va xorijiy mamlakatlar qonunchiligi prinsiplari, qoidalari hamda ta'riflarining tayyorlangan batafsil tahlilini o'z ichiga olgan qiyosiy jadvalsiz kiritilgan qonun loyihasi ko'rib chiqilmaydi. Davlat tilidagi normativ-huquqiy hujjat matni bilan uning boshqa tildagi matni o'rtasida tafovut bo'lgan taqdirda, normativ-huquqiy hujjatning davlat tilidagi matni qo'llaniladi.

Normativ-huquqiy hujjatlar qabul qilish huquqiga ega bo'lgan organ tomonidan normativ-huquqiy hujjat samaradorligini, uning vaqtincha amal qilishini muayyan hududda yoki shaxslar doirasi bo'yicha cheklagan holda o'rganish huquqiy eksperimentdir. Huquqiy eksperiment tugaganidan keyin, uning natijalariga ko'ra normativ-huquqiy hujjat qabul qilish maqsadga muvofiqligi to'g'risida qaror qabul qilinadi yoki o'z kuchini yo'qotgan deb topishga doir boshqa choralar ko'riladi.

Qonun kuchga kirgan kundan e'tiboran besh yil o'tgach, mas'ul davlat organlarining va Oliy Majlis palatalari qo'mitalarining tashabbusiga ko'ra qonunning samaradorligini, unda belgilangan maqsadga va kutilayotgan natijalarga erishilganligini aniqlash uchun qonunning tartibga solish ta'siri baholashdan o'tkazilishi mumkin.

Normativ-huquqiy hujjatning rasmiy matnini tasdiqlash

O'zbekiston Respublikasining qonuniga nisbatan — O'zbekiston Respublikasining Prezidenti;

Oliy Majlis Qonunchilik palatasining qaroriga nisbatan — Oliy Majlis Qonunchilik palatasining Spikeri;

Oliy Majlis Senatining qaroriga nisbatan — Oliy Majlis Senatining Raisi;

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining farmoni va qaroriga nisbatan — O'zbekiston Respublikasining Prezidenti;

Vazirlar Mahkamasining qaroriga nisbatan — Bosh vazir;

vazirliklar va idoralarning buyruqlari hamda qarorlariga nisbatan — normativ-huquqiy hujjatni qabul qilgan organ rahbari;

xalq deputatlari Kengashlarining qarorlariga nisbatan — xalq deputatlari Kengashi raisi;

viloyat, tuman va shahar hokimining qarorlariga nisbatan — tegishli hokim tomonidan imzolash orqali amalga oshiriladi.

Vazirliklar va idoralarning normativ-huquqiy hujjatlarini davlat ro'yxatidan o'tkazish Vazirliklar va idoralar normativ-huquqiy hujjatlar qabul qilingan kundan e'tiboran o'n kun ichida ularni davlat ro'yxatidan o'tkazish uchun Adliya vazirligiga taqdim etadi. Vazirliklar va idoralarning davlat ro'yxatidan o'tkazilmagan normativ-huquqiy hujjatlari tegishli ijtimoiy

munosabatlarni huquqiy jihatdan tartibga solish uchun asos bo'lib xizmat qilishi mumkin emas hamda huquqiy oqibatlarga olib kelmaydi. Vazirliklar va idoralarning mansabdor shaxslari davlat ro'yxatidan o'tkazilmagan normativ-huquqiy hujjatlarni amalga kiritganlik uchun qonunda belgilangan tartibda ma'muriy javobgarlikka tortiladi. Normativ-huquqiy hujjatlar rasmiy nashrlarda e'lon qilinishi kerak. Normativ-huquqiy hujjatlarning e'lon qilinishi ular qo'llanilishining majburiy shartidir.

Hech kim rasmiy e'lon qilinmagan qonun asosida hukm qilinishi, jazoga tortilishi, mol-mulkidan yoki biron-bir huquqidan mahrum qilinishi mumkin emas.

Vazirliklar, idoralar va mahalliy davlat hokimiyati organlari normativ-huquqiy hujjatlari matnlarining elektron shakllari ularni qabul qilgan organlarning rasmiy veb-saytlarida normativ-huquqiy hujjat rasmiy e'lon qilinganidan keyin bir kun ichida e'lon qilinishi shart.

Normativ-huquqiy hujjatlar e'lon qilinadigan rasmiy manbalar.

- "O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi palatalarining Axborotnomasi",
- "O'zbekiston Respublikasi qonunchilik to'plami",
- "Xalq so'zi" va "Narodnoye slovo" gazetalari,
- "O'zbekiston Respublikasi qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi"
- O'zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi va qonunlari,
- O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi palatalarining qarorlari,
- O'zbekiston Respublikasi Prezidentining farmonlari va qarorlari e'lon

qilinadigan rasmiy manbalardir.

Vazirlar Mahkamasining qarorlari e'lon qilinadigan rasmiy manbalar.

- "O'zbekiston Respublikasi Hukumati qarorlarining to'plami",
- "O'zbekiston Respublikasi qonunchilik to'plami",
- "Xalq so'zi" va "Narodnoye slovo" gazetalari,
- "O'zbekiston Respublikasi qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi".

Vazirliklar va idoralarning e'lon qilinadigan rasmiy manbalar.

- "O'zbekiston Respublikasi qonunchilik to'plami",
- "O'zbekiston Respublikasi qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi",
- vazirliklar va idoralarning rasmiy nashrlari.

Mahalliy davlat hokimiyati organlarining qarorlarini ishlab chiqish, kelishish va ro'yxatdan o'tkazishning yagona elektron tizimi "O'zbekiston Respublikasi qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi" hisoblanadi, shuningdek mahalliy davlat hokimiyati organlarining rasmiy nashrlari mazkur mahalliy davlat hokimiyati organlarining qarorlari e'lon qilinadigan rasmiy manbalardir.

Normativ-huquqiy hujjatlar, agar hujjatlarning o'zida kechroq muddat ko'rsatilmagan bo'lsa, rasmiy e'lon qilingan kundan e'tiboran kuchga kiradi.

Tadbirkorlik faoliyatini amalga oshirish tartib-taomili murakkablashtirilishini va tadbirkorlik faoliyati subyektlari zimmasiga yangi majburiyatlar yuklatilishini nazarda tutadigan, shuningdek ularning javobgarligiga oid yangi choralarni belgilaydigan normativ-huquqiy hujjatlar rasmiy e'lon qilingan kundan e'tiboran kamida uch oydan keyin kuchga kiradi.

Normativ-huquqiy hujjatlar orqaga qaytish kuchiga ega emas va ular amalga kiritilganidan keyin yuzaga kelgan ijtimoiy munosabatlarga nisbatan qo'llaniladi. Qonunning amal qilishi u amalga kiritilguniga qadar yuzaga kelgan ijtimoiy munosabatlarga nisbatan qonunda to'g'ridan-to'g'ri nazarda tutilgan hollardagina tatbiq etiladi. Agar mazkur qonun qabul qilinguniga qadar javobgarlikka sabab bo'lmagan yoki yengilroq javobgarlikka sabab bo'lgan xatti-harakatlarni sodir etganlik uchun yuridik va jismoniy shaxslarning javobgarligini joriy etish yoxud kuchaytirish nazarda tutilsa, shuningdek agar qonunning qo'llanilishi natijasida yuridik va jismoniy shaxslarga moddiy zarar yetkaziladigan bo'lsa, qonunga orqaga qaytish kuchini berishga yo'l qo'yilmaydi.

Normativ-huquqiy hujjatning makon bo'yicha amal qilishi normativ-huquqiy hujjatni qabul qilgan organning yurisdiksiyasi bilan belgilanadi. Uning makon bo'yicha amal qilish doirasini qabul qilgan organ cheklab qo'yishi mumkin.

Normativ-huquqiy hujjatning vaqt bo'yicha amal qilishi agar uning matnida boshqacha izoh berilmagan bo'lsa, muddatsiz amal qiladi.

Normativ-huquqiy hujjatning shaxslar doirasi bo'yicha amal qilishi O'zbekiston Respublikasining fuqarolari va yuridik shaxslariga, o'z faoliyatini O'zbekiston Respublikasi hududida amalga oshirganda chet el yuridik shaxslariga, O'zbekiston Respublikasi hududidagi chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarga, agar O'zbekiston Respublikasining xalqaro shartnomasida boshqacha qoida nazarda tutilmagan bo'lsa, tatbiq etiladi.

Normativ-huquqiy hujjatlarning ijrosini tashkil etish va ta'minlash Vazirlar Mahkamasi Konstitutsiya va qonunlarning, Oliy Majlis palatalari qarorlarining, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti farmonlari va qarorlarining, Vazirlar Mahkamasi qarorlarining O'zbekiston Respublikasining butun hududida, vazirliklar va idoralarning mansabdor shaxslari o'z vakolatlariga kiritilgan masalalar bo'yicha, mahalliy davlat hokimiyati organlari tegishli hududda normativ-huquqiy hujjatlarning ijrosini tashkil etadi hamda ta'minlaydi. O'zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi va qonunlari normalariga rasmiy sharhni Konstitutsiyaviy sudi, Oliy Majlis palatalarining qarorlariga rasmiy sharhni Oliy Majlisning tegishli palatalari, qonunosti hujjatlari normalariga rasmiy sharhni ularni qabul qilgan organlar beradi.

Normativ-huquqiy hujjat yoki uning bir qismi quyidagi hollarda o'zining amal qilishini tugatadi:

- normativ-huquqiy hujjat yoki uning bir qismi qaysi muddat yoki hodisa yuz berishi uchun mo'ljallangan bo'lsa, o'sha muddat tugaganida yoki hodisa yuz berganida;

- normativ-huquqiy hujjat yoki uning bir qismi qonunda belgilangan tartibda Konstitutsiyamizga muvofiq emas yoxud haqiqiy emas deb topilganda;

- normativ-huquqiy hujjat yoki uning bir qismi o'z kuchini yo'qotgan deb topilganda;

- normativ-huquqiy hujjat yoki uning bir qismi bekor qilinganda.

Normativ-huquqiy hujjatning yoki uning bir qismining amal qilishi uni qabul qilgan organ yoxud uning yuqori turuvchi organi tomonidan muayyan muddatga yoki muayyan hodisa yuz berguniga qadar to'xtatib turilishi mumkin.

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti favqulodda holat joriy etilgan hududda amalda bo'lgan farmonlari va qarorlarining, Vazirlar Mahkamasi qarorlarining, vazirliklar hamda idoralar buyruqlari va qarorlarining, shuningdek mahalliy davlat hokimiyati organlari qarorlarining amal qilishini ushbu hujjatlar O'zbekiston Respublikasi Prezidentining favqulodda holat joriy etish to'g'risidagi farmoniga zid bo'lgan taqdirda, favqulodda holatning amal qilish muddatida to'xtatib turishga haqli.

Foydalanilgan Adabiyotlar.

1. O'zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi. 01.05.2023. (Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, 01.05.2023-y., 03/23/837/0241-son)

2. O'zbekiston Respublikasining 20.04.2021-yildagi O'RQ-682-son "Normativ-huquqiy hujjatlar to'g'risida"gi Qonuni. (Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, 20.04.2021-y., 03/21/682/0354-son);

3. O'zbekiston Respublikasining 16.09.2016-yilagi O'RQ-407-son "Ichki ishlar organlari to'g'risida"gi Qonuni. (O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari to'plami, 2016-y., 38-son);

